

Augusztus 23. üzenete

Az évfordulókra való emlékezőeknek sajátos szerepük van. Némely dátum megidézése csupán történelmi töltetű, s jobbára azt a célt szolgálja, hogy emlékeztessen múltunk valamelyik jelentős szakaszára. Egyik-másik hajdani nagy nap utal ugyan bizonyos fókira a jelenre, de erőltetett igyekvés volna közvetlen kapcsolatba hozni maiságunkkal. Vannak viszont olyan történelmi fordulatok, amelyek szoros összefüggésben állnak napjainkkal, mi több, korunkat, társadalmi berendezkedésünket, újjászületésünket el sem tudjuk képzelni nélkülük.

Ilyen nap augusztus huszonharmadika is.

Olyan határkönek tekintjük, amely jelenkorunknak minden tekintetben a kezdetét jelzi. Ebben az értelemben pedig jellemző a hozzáállásunk, a megidézési eljárásunk. Főlelevenítése, értékelése, értelmezése sajátos módon történik.

Ha azt mondjuk, hogy felszabadulásunk napja, akkor kettős megközelítésről van szó: rámutatunk, hogy mi volt augusztus 23. előtt, milyen nemzeti elnyomás alatt sínylődött az ország, s ezen belül a dolgozó osztályok miféle kizsákmányolásnak, megaláztatásnak, megkülönböztetésnek, nyomornak és kiszolgáltatottságnak voltak elviselői, szenvedő alanyai. A magunk vonatkozásában pedig emlékeztetünk a nemzetiségek s azon belül a magyar lakosság társadalmi és nemzeti jellegű elnyomtatására. Beszélünk tehát a német fasiszta megszállásról, az antoneszkánus diktatúráról, a háborús helyzet, a hadviselés minden káros következményéről s a tőkés-földesúri rendszer valamennyi jellemző, népellenes vonásáról, osztály-elnyomtatásra épülő lényegéről. Tehát mindarról, aminek súlya, nyúge, járma, borzalma alól felszabadultunk. Ugyancsak e keretben hangsúlyozzuk, hogy a fől-szabadítás fegyverténye — a Szovjet Hadsereg internacionalista segítsége mellett — az egész nemzet összefogásának, párt irányította harcának, antifasiszta küzdelmének a gyümölcse.

Más tekintetben viszont — minthogy augusztus 23. számunkra az előbb említett módon a kezdet — hozzá mérjük az azóta megtett utat, az elért eredményeket és a tennivalókat egyaránt. Ilyen vonatkozásban pedig augusztus ama nagy napja nem egy távoli időpont, amely az idő teltével egyre messzebb tűnik a múltba, a történelem mélységébe, hanem jelenvalóság, állandóan viszonyított, összehasonlított, értékelt és látott Nap, nagybetűs, pirosbetűs, fénylő égitest.

Természetes tehát, hogy augusztus 23-ra gondolva jelenünket elemezzük, egészen közeli múltunkat, tegnapiainkat vonultatjuk lustrára, és jövőnket vázoljuk föl a tudatosság, távlatos előretekintés jegyében.

Nehéz úgy írunk a felszabadulás óta végzett munkánkról, hogy ne használjunk nagy szavakat, hiszen az eredmények, az eltolódások, az aránymódosulások óriásiak, s legnagyobb épp az élet alapvető fontosságú területein; a nemzetgazdaságban. Ha iparunk akármelyik ágazatáról szólnak, tiszteres, hússzoros növekedésről számolunk be még olyan területeken is, mint például a kőolaj vegyi föld-dolgozása, amiben — ismeretes — elég régi hagyományokkal rendelkezünk. De mit mondjunk az olyan iparágakról — szerszámgépgyártás, finomműszerészet, hajógyártás, műanyaggyártás —, amelyek nálunk nem léteztek azelőtt? Ha ezeken a területeken a felszabadulást nullapontnak tekintjük, akkor a legutóbbi eredmények nemcsak új ágazatok meghonosodásáról, új üzemek építéséről tanúskodnak, hanem e tevékenységek jelentős — külföldön is értékelt — eredményeiről, meredek ívelésű fölfutásáról s az egész nemzetgazdaságba való sikeres beilleszkedéséről.

Mezőgazdasági termelésünk is tetemes növekedést ért el az elmúlt évtizedekben — holott ebben a tekintetben szintén volt hagyományunk, tapasztalatunk. 1976-ban arattuk hazai földön — ahogy a földművelő szakemberek jogosan mondták — történelmünk legnagyobb gabonatermését. Ez a rekord pedig — ismeretes — sajátos körülmények között született: ma a felénél kevesebb a mezőgazdasági dolgozók száma, mint a felszabadulás idején, és a városok, falvak terjeszkedése, autópályák, vasutak, polgári repülőterek létesítése, bányák nyitása nyomán jelentősen csökkent a termőföld is. Hogy mit jelent ez napjainkban, amikor az emberiség évtizedek óta krónikus élelmiszerhiánnyal küzd, amikor éhínség gyötri a Föld lakosságának több mint a felét, nem szükséges bővebben fejtegetni.

Végső fokon ipari, közlekedésbeli, mezőgazdasági, kulturális vagy egészségügyi eredményeink arra vallanak, hogy a régi rendszertől örökölt elmaradottság ellenére, tévedések, hibák közepette is hatékonyan tudtuk alkalmazni a korszerű tudomány és technika vívmányait, jól hasznosítottuk a nép alkotóerejét, eredmé-

nyesen aknáztuk ki az ország természeti adottságait. Ilyen megközelítésben pedig az elért teljesítmények azt tanúsítják, hogy az 1944. augusztus 23-án elért fordulatot követően — tényezők egész sorának hatására — erős, életképes, gyors fejlődést biztosító társadalmi rendszer jött létre az országban: a szocializmus.

Közhely, hogy valamely rendszer, nemzet, ország életrevalósága nemcsak az eredményekben mutatkozik meg, hanem súlyos megpróbáltatások, katasztrófák, csapások idején is, a helytállás, az áldozatkészség vagy a gyors cselekedni tudás tekintetében. Nos, ebben az évtizedben, a hetvenes esztendőik során három ízben is sújtotta a természet országunkat: két árvizet és egy földrengést vészeltünk át. Tudjuk, mindhárom csapás olyan pusztító erejű volt, amilyenre hazánkban még nem volt példa; emberéletben éppen úgy, mint anyagiakban tetemes volt a veszteség. Ennek ellenére a kataklizmák nem vezettek nálunk válságos gazdasági helyzethez, nem okoztak nyomort, még csak időleges pangást, visszaesést sem. A dolgozók, ha kellett, túlóráztak, éjszakáztak, s biztosították a károk gyors helyreállítását, a folyamatos termelést. Múltán mondotta ezzel kapcsolatban pártunk főtársa, a köztársaság elnöke: „A dolgozók magas erkölcsi erényei erőteljesen megmutatkoztak a március 4-i földrengés okozta súlyos körülmények közepette, megmutatkoztak abban a hősiességben, vitészségben, önuralomban és legyőzhetetlen akarásban, amelyet egész népünk tanúsított a katasztrófa következményeinek leküzdésében, az ország gazdasági-társadalmi életének normalizálásában.“

Mint mondtuk, augusztus nagy napja szorosan kapcsolódik jelenünkhöz — illő hát, hogy megemlékezésünk is jelenvalóságunk fölmérését adja. Ez az esztendő pedig bőven nyújt rá lehetőséget, az elmúlt hónapok eseményei ilyen vonatkozásban sokat mondanak.

Az évet népszámlálással kezdtük, s azóta közzétették a legfontosabb adatokat. A népszámlálás nem vívmány, nem eredmény (bár sikeres lebonyolítása önmagában véve is jelentős teljesítmény), hanem az eredmények számbavétele, a megtett út áttekintése: összegezés. Nem térünk ki a különféle számok elemzésére, csupán arra emlékeztetnénk, hogy a népszámlálások a földkerekség nagyon sok államában — a többségben — szomorú valóságot, ijesztő tendenciákat, aggasztó jelenségeket tárnak föl. Malthus régi kérdése ma oly módon válik időszerűvé, riasztóvá, hogy a számok tükrében világossá válik: a lakosság gyorsabban növekszik, mint az élelem és az iparcikkek termelése vagy az iskolák építése. Madáchoz parafrazálva: sok országban több az eszkimó, mint a fóka. Nem örvendetes azonban az ellenkező véglet sem, amely Közép- és Nyugat-Európa egyes államaiban okoz gondot: a szaporulat nagyarányú csökkenése, a lakosság elöregedése, a munkaerő krónikus hiánya. Nos, Románia népe e földrész egyik szapora népe, az ország lakossága tetemesen növekedett az előző népszámlálás óta eltelt évtized során, de ugyanakkor — mint az előbb rámutattunk — gyors ütemben növekedett a föld és az ipar termelése, az új lakáshoz jutott emberek számát pedig milliókkal mérjük, s százazrekekkel a nemrég épült iskolákban tanuló diákokét. Nem azt akarjuk ezzel állítani, hogy nálunk megoldódott már a lakáskérdés, vagy hogy kifogástalan az élelmiszerellátásunk, nem, sok még a gond és a megoldásra váró kérdés, de a népszámlálás adatai nyilvánvalóan bizonyítják, hogy a népesség és a termelés versenyfutásában nálunk a földművelés, az ipar, az építkezés, a közlekedés és a kultúra halad az élen, a lakosság anyagi és kulturális ellátása egyre javul, sőt, kivételre is mind több jut, tehát hazánkban a gazdasági és a demográfia viszonya jó, egészséges.

Több nagy jelentőségű kongresszusra, konferenciára, tanácskozásra került sor ebben az esztendőben. Ezúttal csak kettőre emlékeztetnénk: a mezőgazdasági dolgozók, az egész parasztság tavasszal tartott országos kongresszusára, és az ipari, építő-, közlekedési vállalatok és ipari központok dolgozói tanácsainak kongresszusára. Mindkét tanácskozás — a részleteken túlmenően — arra utal, hogy a nagyarányú társadalmi átalakulások nyomán, a fejlődés bizonyos pontján túl az eddigiekhez képest tökéletesebb, átfogóbb és hatékonyabb vezetési eljárásokat, szerveket, módozatokat dolgozunk ki, s ezek mind egy irányba mutatnak: a szocialista demokrácia kiterjesztése, a dolgozóknak a vezetésbe való bevonása, a tömegek — mint termelők és mint a termelőeszközök tulajdonosai — magas szinten való aktiválása felé. A politikai és tudományos vonatkozásban világszerte sokat hangzottartott participáció, illetve pluralizmus hazai, szocialista szellemű megoldásáról van szó. Emlékeztessünk ezzel kapcsolatban Nicolae Ceaușescu elvtárs július 12-én elhangzott fontos megállapításaira: „A sokoldalúan fejlett szocialista társadalom építésének időszakában az élet mindinkább napirendre tűzi az állam funkcióinak módosítását, megtorló vetületeinek csökkentését, a gazdasági-társadalmi élet vezetésében és szervezésében játszott szerepének elmélyítését. Ez megköveteli, hogy maradéktalanul fölszámoljuk a régi szemlélet bármilyen befolyását; e szemléletnek

megfelelően — amelyet bizonyos időszakban törvény rangjára emeltek — a szocializmus felé történő előrehaladás mértékében az osztályharc egyre éleződik, következőképpen tehát az államnak erősítenie kell megtorló funkcióit. Ez az antimarxista, tudományellenes tézis homlokegyenest ellentétben áll az állam történelmileg meghatározott szerepére vonatkozó dialektikus materialista szemlélettel, a nép szabad öngazgatására, a társadalmi élet kommunista megszervezésének magasabb rendű szakaszaira való fokozatos áttérés távlataival.

Ezekből az elvi megállapításokból és társadalmi realitásokból kiindulva pártunk létrehozta és szakadatlanul erősíti azt a szervezeti keretet, amelynek révén a munkásosztály, az összes dolgozók ténylegesen és közvetlenül részt vesznek az ország előrehaladására vonatkozó döntések kidolgozásában és elfogadásában, a társadalom vezetésében, s ezt úgy tekinti, mint az új, szocialista társadalmi rend egyik alapvető problémáját.

A gazdasági és szervezési intézkedések végső fokon mind az embert szolgálják. De nemcsak jólétét. A szocializmus nem csupán terített asztalt jelent, nem a fogyasztói társadalom sajátos változata, hanem az ember műveltebbé, jobbá, emberibbé tételét, állandó nemesítését szolgálja, az egész élet (beleértve az emberi viszonyokat is) javítását, humanizálását, magasabb szintre emelését célozza.

Ebben az esztendőben ilyen jellegű intézkedéseknek is egész sora született.

A tanügyre vonatkozó mélyreható, nagy horderejű intézkedések is az új ember jobb nevelését, képességeinek gazdagabb kibontakozását, az oktatói munka hatékonyságának növelését szolgálják. Tudatában vagyunk annak, hogy mi temérdek kérdést vet föl és mennyi gondot okoz mindenütt az iskolák új arculatának kialakítása, a megsokasodott, sajátos feladatok ellátása, mindazonáltal meggyőződésünk, hogy az új módon szakosodott iskolák megfelelnek a tudományos-műszaki forradalom követelményeinek, s elegendő képzett szakembert nevelnek mind a nemzetgazdaság, mind az egészségügy vagy az oktatás számára.

A széles körű közkegyelem nyomán büntetésüket töltő emberek tízezrei térhettek vissza a polgári életbe, családjuk körébe, illeszkedhettek be újra a munkába és a társadalomba, s az iskolai, üzemi és szövetségi közösségek messzemenő baráti, munkatársi, pedagógiai segítséget nyújtanak nekik ahhoz, hogy rátaláljanak az egyenes útra, s tisztességes életet éljenek.

Lapunk hasábjain több alkalommal szólottunk a *Megéneklünk, Románia* fesztiválról. Ezúttal csak arra mutatnánk rá ismét, hogy ez az ország történelmében páratlan méretű és minőségű kulturális seregszemle jól példázza, mennyit áldoz a szocialista állam a népművelésre, az iskolán kívüli oktatásra, a művészi képzésre és ezen belül is a tömegek cselekvő művészeti, irodalmi, tudományos tevékenységének serkentésére és az önkifejtési lehetőségek megteremtésére. S mindez történik abban az államban, amely 1944. augusztus 23. előtt az írástudás, a színházak, filharmonikus zenekarok, operaházak, művelődési otthonok, könyvtárak száma s egyéb kulturális mutatók tekintetében a leghátsók között állott Európában.

Mennyiben élünk az augusztus 23. nyújtotta lehetőségekkel, mit nyújtott nekünk a felszabadulás és az azóta eltelt harminchárom esztendő? Ezeket a kérdéseket — mint Romániában élő magyarok — e nagy nap ünneplésekor nyilván föl tesszük magunknak, s válaszunk csakis az lehet, hogy a román dolgozókkal vállvetve teremtsük meg az anyagi és más föltételeket ahhoz, hogy anyanyelvi kultúránkat építhessük, aknázzunk ki evégett minden alkalmat, iskolát, kulturális seregszemlét, művészi együttest avagy tudományos és irodalmi fórumot.

Augusztus 23. üzenete erre is kötelez bennünket.

KORUNK